

חידה לאומית

ישראל

הם לא הרגישו את עצמם מעולם כמתנה קטן וחטרישע. הנכדים היו שונים לגמרי. על כל צעד ושעל הרגישו בחולשתם, באפסותם. הם לא האמינו כי יוכלו לשנות את העולם. הם התיאשו מכל תקנה להקים חברה טובה יותר. הם לא האמינו אפילו באפשרות לשנות את המשטר במדינתם, אם ירצו בכך. מבחינה זו היה הנוער הישראלי רק חלק מן הנוער העולמי הגדול, שדמה כולו לצבא מובס, עוד לפני שנכנס לקרב הראשון. מה גרם לכך?

הגורם הראשון היה נעוץ בדמומי האלים של האבות. האבות האמינו בכוחם של אידיאלים. הם האמינו בתורת הישרור של הקמוניזם, והם ראו כיצד הופכת תורה זו למכשיר של מעצמה ציונית ואנוכית. הם תלו תקוות בעלית הפאשיזם שופעי הכוח, והם ראוהו מתמוטט בביצה של שחיתות ושפעים נוראים, ענק על כרעי-תרנגולת. הם ראו את הדמוקרטיה יוצאת משתי מלחמות-עולם, כשכנפיה קצרה צוה ובסיסה הליבראלי סותר את דרכי הכלכלה החדישה. הנוער העולמי ראה את האלילים שהכיבו, והוא נזהר מלהקים במקומם אלילים חדשים. כל האידיאלים נראו שוודים בעיניו. אחרי כל סיסמה מלהיבה, חיפש את היד השטנית המושכת בחוטים. הוא נדבק בציונות הגוראה ביותר: הציונות של ילד שאיבד את האמון באביו. גורם שני היה נעוץ במונופוליציה של הכוח בעולם. כאשר שני הגדולים שולטים על סצנות-המימן ועל הטילים הביניבשתיים, נראה כל מאמץ מצד יחידים וקבוצות בשאר הארצות כחסר-תקנה, כנביחת הכלב אל הירח. פאטאליזם נורא ירד על הדור. במקרה הרע ביותר מצא את ביטויו בעבריינות הצעירה שהפקה עתה בעיה כל-עולמית, באידיאולוגיה של "אכול ושתה" — כי מחר נמות בעץ ראדיר-אקטיביז'י. במקרה הטוב ביותר התבטא בפסימיזם

בין כל הסנסציות הרועשות של תשי"ט, אבדה ידיעה קטנה שאיש כמעט לא שם לב אליה. באחד ממוסדות-החינוך בארץ התאבד נער בן 17. הוא נמצא בבוקר תלוי על חוט, כשהסימנים על צוארו מעידים על מאבק אחרון אכזרי. מסתבר כי הנער התחרט אחרי שהחל להיחנק. קצות אצבעותיו עוד הגיעו בקושי אל הארץ-גז שמתחתיו. במשך שעות ארוכות נאבק — עד שנחנק. מהנכני וחבריו לא מצאו שום סיבה אישית למעשה הנורא. כמה ימים לפני-כן חזר הנער משליחות לאומית עטורת-הצלחה בחוף-לארץ, כחבר משלחת ישראלית. עם שובו היה מדוכא. בפעם הראשונה נוכח לדעת כי ישראל היא ארץ קטנה ונידחת, שכל הקורה בה אינו חשוב. מסתבר כי לא יכול היה לחיות עם הכרה חדשה זו.

דמדומי האלים

ש משנה סמלי בפרשה מועזת זו. אף שהיתה יר צאת דופן, הצביעה על אחת התכונות הבולטות של דור היורשים: הרגשת-החולשה שלו. הסבים והאבות לא יכלו להבין נוער זה. הם דיברו עליו בלעג מר, חזרו על אימרתו הידועה של אברהם שפירא: "זה נוער זה? זה — — —!"

היה זה לעג מובן. הסבים היו קומץ זעיר כאשר התחילו בלב מרתב עוין, התימרו לשנות את סדרי החברה האנושית, להחיות לשון מתה, ליצור אומה חדשה, להקים מדינה. האבות היו מעטים ודלים כאשר הכירו מלחמה על אימפריה אדירה והתימרו לגרשה מן הארץ בכוח. אלה גם אלה פעלו מתוך הרגשת-כוח אדירה, שלא נבעה משום נתונים חיצוניים, אלא אך מבטחון פנימי שופע. הם לא פיקפקו לרגע כי יוכלו להשיג כל דבר שיחליטו להשיגו.

אדצוה-הברית

סונו

הודו

יפאן

להתחתן עם בני חוף-לארץ, לא חשוב מי ולא חשוב איך. הם ראו את אדישותו המוחלטת של הנוער כלפי כל דבר סוליטי. אדישות זו היתה מופנית במידה כמעט שהה כלפי המפלגות הישנות, שסימלו את דור הסבים, וכלפי הגופים האופוזיציוניים החדשים, שנוצרו בידי דור האבות. האבות הצעירים, שדיברו על איחוד הארץ ושינוי פני השלטון, נתקלו אצל הבנים באותו קיר אטום כמו הסבים, שדיברו על החזון המשיחי ועל גורל העם היהודי.

בסוף שנת תשי"ט ניסתה מפלגה אחת לפנות אל דור זה בסיסמה: "כן, איכפת לנו!" היה זה אוסייני כי יוצר סיסמה זו היה פוליטרוק הפלמ"ח, נציג טיפוסי של דור האבות. אך לנוער באמת לא היה איכפת.

הוא נראה כחסר כל יסוד תרבותי. ההומור שלו היה שלושה בסירה אחת, והאמנות שלו בצל ירוק. כששח היצירה התרבותית היה חידה בדיוק כששח היצירה המדינית.

★★★

פנים חדשות במראה

תכן כי הדבר המעודד ביותר בנוער זה אמנם היה עצם היותו חידה. כי חידה — פתרונה אינו ידוע מראש. יתכן כי האדישות של דור הנכדים, השלילה העקרונית שלו, אינם אלא אחיות עיניים. יתכן כי זהו שלב חולף, שלב של מחאה ושכירת הפסלים, שלב של בחילה כסיסמות אשר האוזן החדה של הנוער מבחינה בהודי-פיתון. שום אדם אינו יכול לחיות בלי אהבה — כי החיים בלי אהבה הם ממת. שום דור אינו יכול לחיות בלי אידיאלים — כי חיים בלי אידיאלים הם ממת רוחני.

יתכן כי אחרי החידה של תשי"ט יבוא הפתרון הגדול, המלהיב, המתפרץ, של תשכ"ד או תשכ"ט. יתכן כי החלל חייב להתרוקן לגמרי, לפני שיוכל להתמלא תוכן חדש. יתכן כי מאחורי הפנים הבלתי-מנובשות של נערי תשכ"ד ויגור, האמבורג וכלכותה, טשקנט ושנאי, אקרה וסא, פראנסיסקו, חבוי פתרון החידון — ופתרון לבעיות העולם. בסוף תשי"ט אפשר היה רק לקחת — לקחת כי בבוא היום יופיעו באמת פנים חדשות במראה.

מתורבת, בועקתם חסרת-התוחלת של צעירים וועמים שאינם יודעים על מה הם וועמים, ולשם מה.

★★★

חקיר האטום

הנוער הישראלי היה חלק ממתנה עולמי זה — ותחושת-החולשה שלו גיוונה מגורמים נוספים.

ארצו היתה קטנה, המחנק בה רב. כל מאמץ גדול נראה בלתי-כדאי, כי כמעט לכל הצלחה נקבע מראש גבול. לא היתה כמעט קאריירה שלא דנה את בעליה לדריכה-במקום בגיל 35, עת נתקל בקיר האטום של קטנות המדינה.

הסבים מנהלו לא יכלו להבין זאת. לגביהם נשאר עצם קיום המדינה בחזקת פלא גדול, הפותח את השער לקראת אפשרויות אשר הם לא העזו לחלום עליהן לפני 50 שנה. אולם הנכדים נולדו לתוך המדינה ולא יכלו לדמיין לעצמם מה קדם לה. האנגלים והתורכים היו רחוקים מהם כלגינות רומא, כחילות פרעה. הם רק ידעו כי ספרט לא יעלה לעולם על תפוצה של 20 אלף, כי לעולם לא ינהלו מסעל כמו רשות עמק טנסי, כי לא ייצרו טילים ביניבשתיים.

יתכן כי צה"ל, שנטל נוער זה לידיו בגילו הרגיש ביותר וחניך אותו לצמינות ולאחידות, תרם תרומה גדולה לקונפורמיזם אדיש זה. הנוער התעניין בעניני הצבא יותר מאשר בכל נושא אחר. הוא התיחס אל הצבא כאל חלק חיוני מחייו. אולם אחרי שרות של שנתיים וחצי הוא היה מבוגר, עייף במקצה, חסר אשליות ותקחת גדולות. הוא חדל להיות צעיר.

★★★

"לא, לא איכפת לנו!"

לגבי האבות, ביניהם רבים שעוד היו רגילים לכנות את עצמם כ"דור צעיר", היה כל זה חידה גדולה. הם ראו בתדהמה את ירידתם של רבים מן הצעירים, צברים בני צברם, שחיפשו עתיד בקנדה או בקאליפורניה, או שלא חזרו אחרי לימודיהם בנכר. הם ראו את המוני הנוער שרצו בכל מחיר לסייר בחוף-לארץ, לתקופה קצרה או ארוכה. והם ראו את תשוקתן האדירה של הבנות

גרמניה